СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Доц. д-р Тодор Кръстевич – Зам. ректор „Научноизследователска и проектна дейност“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Поля Ангелова
Проф. д-р Маргарита Богданова
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1815-6

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

Напълно автоматизирания луксозен комунизъм – опит за подмяна на идеологията с технология
Проф. д.н. Борислав Борисов, докт. Дмитрий Лем 7

Бюджетно осигуряване на националната сигурност – състояние и тенденции за периода 2010 – 2019 г.
Проф. д-р Андрей Захариев, ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Русалин Русалинов.....18

За информационното общество в България – 30 години след началото на промените
Проф. д-р Йордан Василев 27

Човешките ресурси в здравеопазването (2009-2019 г.)
Доц. д-р Анастасия Марчева, гл. ас. Милена Владимирова.....35

Реформата в българското данъчно облагане и икономиката в сянка
Доц. д-р Валентин Милинов 43

Надзор върху застрахователната дейност в България в контекста на защитата на интересите на застрахованите
Доц. д-р Венцислав Василев 51

Българската икономика преди и след 30 години: източници на растежа
Доц. д-р Вера Пиримова 58

Глобализацията на съвременната икономика и мястото на България в нея
Доц. д-р Людмил Несторов 67

Осигурително-технически аспекти на взаимовръзката „вход – изход“ през призмата на адекватността и еквивалентността на пенсионноосигурителната система в България
Доц. д-р Пламен Йорданов, докт. Жанета Ангелова 76

Застраховането като възможност за осигуряване на допълнителен доход на хората в надработоспособна възраст
Доц. д-р Румен Ерусалимов 84

Конвергенция на финанси и застраховане в България –
проявления, тенденции, възможности
Доц. д-р Стоян Проданов.....93

Анализ на показателите за капиталова адекватност на банките
в България през периода 2007 – 2018 г.
Гл. ас. д-р Аглика Кънева 102

Еволюция на държавния надзор върху застрахователната
дейност в България
Гл. ас. д-р Анелия Панева 113

30 години пазарна икономика в България: ефекти върху заетостта
Гл. ас. д-р Елка Сярова.....121

Оценка състоянието на задлъжнялостта в подсектор
„Местно самоуправление“
Гл. ас. д-р Петко Ангелов, докт. Силвия Заркова.....129

Развитие и усъвършенстване на институционалната структура
на пазара на труда в България
Гл. ас. д-р Таня Илиева 137

Пъзел с изменчивостта – методология за тестване на БФБ
Гл. ас. д-р Цвета н Павлов 144

Осигуряване в Универсален пенсионен фонд – състояние
и възможности
Ас. д-р Йордан Йорданов.....153

Инвестирането във ВЕЦ като важен възобновяем енергиен източник
в България
Ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Мирослав Костадинов.....161

Мястото на преките чуждестранни инвестиции
в българската икономика
Ас. Елица Петкова.....168

Парите – начален и краен стимулатор и ограничител на банковото
външнотърговско посредничество (Финансово-правни аспекти)
Ас. Игнат Папазов 177

Стрес тестовете на българската банкова система в контекста
на регулаторните изисквания на Базел III
Докт. Беатрис Любенова 184

Инвестиционните банки и ипотечните облигации
Докт. Борислав Киров 196

Презастраховането като инструмент за управление на риска
Докт. Вахан Бохосян 205

Отражение на петролните ценови шокове върху световната
икономика
Докт. Даниел Тунчев 211

Българският модел на системата „бонус-малус" и поредното
предизвикателство пред застрахователните компании
Докт. Михаела Монова 220

Проблеми и предизвикателства пред холдинговите дружества
в България
Докт. Теодора Цветкова 228

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

Същност и възможности за счетоводно отчитане
на специализираните пенсионни резерви в пенсионноосигурителните
дружества
Проф. д-р Атанас Атанасов 239

Съвременната агростатистика в България – началото
Проф. д-р Поля Ангелова 247

Стандартизация на счетоводството в предприятията от публичния
сектор в Република България
Доц. д-р Венцислав Вечев 255

Значими изменения в счетоводството в резултат на настъпилите
социално-икономически промени през последните 30 години
Доц. д-р Галина Чиприянова 261

Структурните промени в българската икономика и влиянието им
върху външната търговия и икономическия растеж
Доц. д-р Красимира Славева 270

Първи период в развитието на статистическия анализ
на „Отдалечени наблюдения“ ("OUTLIERS")
Доц. д-р Любомир Иванов **281**

Оценка на достъпа до интернет в дейността на предприятията
Доц. д-р Маргарита Шопова **288**

Стопански счетоводен анализ на ефективността и финансовата
стабилност на предприятието
Доц. д-р Марко Тимчев **296**

Правни аспекти на трансферното ценообразуване при данъчно
облагане в Р България
Доц. д-р Пенко Димитров **305**

Дуално или триално обучение по контролни дисциплини във висшето
образование – проблеми и предимства
Доц. д-р Пепа Стойкова **313**

Сравнителен анализ на финансирането на висшето образование
в страните от Европейския съюз
Доц. д-р Пламен Петков **324**

Предизвикателства пред одиторите в контекста на разширеното
докладване
Доц. д-р Силвия Костова **333**

Оценката на риска при извадковото изучаване в одита
Доц. д-р Стела Касабова **341**

Развитие на контрола върху акцизите през последните 30 години
Гл. ас. д-р Жельо Желев **347**

Мрежов модел за пътуване в България с БДЖ при планиране
на маршрут за пътуване с прикачване
Гл. ас. д-р Миглена Иванова **355**

Счетоводната професия в перспектива – умения и компетенции
Гл. ас. д-р Радосвета Кръстева-Христова **364**

Оценка на икономическото сближаване между областите в България
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов **371**

Проблеми при прилагането на разширения критерий на Дики-Фулър
Ас. д-р Евгени Овчинников 379

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Comparative Analysis of the Competitiveness of the Balkan Countries
Prof., PhD Lyubcho Varamezov.....387

Lean Management във висшето образование
Проф. д-р Маргарита Богданова 394

Стратегическият маркетингов мениджмънт – перспектива
за развитие на туристическите бизнес организации в България
Доц. д-р Ваня Григорова 403

Приложение на Big Data анализа за защита на информацията
Доц. д-р Веселин Попов, доц. д-р Петя Емилова 411

Проблемът с текучеството на персонала в българските предприятия
Доц. д-р Галина Захариева, докт. Дритон Сюлча.....419

Управление на преживяванията на персонала – фактор
за организационно развитие
Доц. д-р Ирена Емилова, гл. ас. д-р Милен Динков.....427

Подобряване на отрасловата свързаност чрез изграждане
на железопътния участък по коридор № 9
Доц. д-р Камен Петров, докт. Радослав Костев 436

Потенциал на индустриалния интернет за нещата за подобряване
на производствените процеси
Доц. д-р Наталия Маринова 445

Професионалното обучение и особености на системата
за професионално образование и обучение
Доц. д-р Христо Сирашки 453

Повишаване качеството на обслужване на клиенти чрез въвеждане
на нови технологии в търговията
Гл. ас. д-р Венцислава Минкова.....465

Предимства на гъвкавото управление на проекти и въздействието върху проектния риск
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова.....473

Социално-икономически промени - управленски аспекти
Гл. ас. д-р Елена Йорданова 481

Приложение на web 2.0 технологиите за споделяне на научни изследвания, ресурси и резултати
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова.....487

Съвременни предизвикателства пред управлението на регионалното развитие в Република България
Гл. ас. д-р Методи Иванов.....495

Маркетингови комуникации на българския бизнес в дигитална среда
Гл. ас. д-р Мирослава Ценкова 502

Местното самоуправление в България – някои основни постановки
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 510

Степен на интегрираност на приоритетите за интелигентна специализация в плановите документи
Ас. д-р Мариела Стоянова 518

Концепция за многостепенно управление: възникване, развитие, перспективи
Докт. Димитрина Проданова.....524

Развитие на електронната търговия в България през последните 30 години
Докт. Михаела Маркова.....533

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

Устойчивост в развитието на туризма в националната бизнес среда
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 543

Българската индустрия – тридесет години по-късно
Проф. д-р Анета Денева.....551

Подпомагане на доходите на производителите от аграрния сектор
Доц. д-р Виолета Блажева 560

Съвременни измерения на управлението на талантите
Доц. д-р Искра Пантелеева 566

Значение на инфраструктурните коридори за регионалното икономическо развитие на България
Доц. д-р Камен Петров 574

Изследване на възможностите за развитие на туристическа дестинация „Свищов“
Доц. д-р Любка Илиева 583

Градско земеделие – алтернатива или необходимост
Доц. д-р Марина Николова 592

Теоретико-приложни аспекти на мърчандайзинга в българската търговска практика
Доц. д-р Петранка Мидова 603

Туристическите агенти, резервационните услуги на туроператорите и свързаните с тях дейности в България 30 години след началото на промените
Доц. д-р Петя Иванова 611

Изследване необходимостта от придобиване на търговски умения по женско предприемачество
Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Теодора Филипова 618

Бизнес среда и предприемаческа дейност на българските пивоварни предприятия
Доц. д-р Сергей Найденов 626

Атрибутивно анализиране на асортиментното разнообразие в точките на продажби
Доц. д-р Симеонка Петрова 634

Периодът на прехода – 30 години растеж на регионалните дисбаланси
Доц. д-р Тихомир Личев 642

Социална работа и социално предприемачество
Гл. ас. д-р Ваня Ганева 652

Анализ на сезонността в търговията
Гл. ас. д-р Венцислав Перков 660

Разкриване на нефинансова информация от големите български държавни предприятия
Гл. ас. д-р Емил Николов 667

Подходи за управление на риска в търговските предприятия
Гл. ас. д-р Зоя Иванова 676

Проблеми и предизвикателства пред развитието на туризма в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 684

Развитие на туристическа дестинация България като част от интернационалния туристически пазар
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 690

Анализ на предприемаческите нагласи в България
Ас. д-р Ивайло Костов 698

Устойчиво развитие на българската индустрия
Докт. Айтен Сабри 706

Значение на пътната инфраструктура като фактор за подобряване състоянието на горскостопанските предприятия
Докт. Руслан Коларов 714

Анализ на възможни решения за преодоляване на височинните ограничения и ограниченията в газенето през канала море-езеро за по-големи плавателни съдове създавани от Аспарухов мост
Инж. Дойчин Ников, Красимира Вангелова 722

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

ISBN 978-954-23-1815-6

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

740

ЗА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Проф. д-р Йордан Василев,
Катедра „Обща теория на икономиката“,
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов,
y.vasilev@uni-svishtov.bg

Резюме: *Целта на доклада е да покаже формирането и развитието на информационното общество в България. Подчертано е водещото значение на дигиталните трансформации в съвременния свят. Специално внимание е отделено на ролята на информационните технологии. Проследена е хронологията на установяването на информационното общество в България от началото на промените в политическия живот у нас. Достига се до извода, че в съвременните условия за България няма друга разумна алтернатива на развитие от непрекъснатото въвеждане на нови информационни технологии и дигитализация на икономиката.*

Ключови думи*: информационно общество; информационни технологии; икономика на знанието.*

JEL: A1, E6, Q1, P4.

ABOUT THE INFORMATION SOCIETY IN BULGARIA - 30 YEARS AFTER THE BEGINNING OF THE CHANGE

Yordan Vasilev, prof., Ph.D,
Department of General Economic Theory,
Academy of Economics,
y.vasilev@uni-svishtov,bg

Abstract: *The aim of the report is to present the formation and development of the information society in Bulgaria. The leading importance of digital transformation in the modern world is emphasized. Special attention is given to the role of information technology. The chronology of the establishment of the information society in Bulgaria since the beginning of the changes in the political life in Bulgaria has been traced. It is concluded that in the current conditions for Bulgaria there is no other reasonable alternative to development than the continuous introduction of new information technologies and digitalization of the economy,*

Key words: information society; Information technology; knowledge economy.

JEL: *A1, E6, Q1, P4.*

1. Въведение

В края на второто десетилетие на XXI век живеем в нова епоха от развитието на цивилизацията, наречена още в средата на XX век от японците Ю. Хаяши и Й. Масуда „информационно общество“.

Животът и икономиката в съвременния свят се променят много бързо и икономическата теория видимо изостава от променящата се действителност. Днес преживяваме началото на революция, която няма аналог в досегашната история на човешкия род и тя коренно променя начина, по който живеем, работим и се отнасяме един към друг. Все още на човечеството предстои напълно да осъзнае скоростта и огромния обхват на тази нова революция. Само да си помислим за неограничените възможности, които се създават чрез милионите хора, свързани с мобилни устройства. Или да отправим поглед към зашеметяващото едновременно вливане на нови технологични пробиви, които обхващат необятни области, като изкуствения интелект, роботиката, интернет на нещата, автономни превозни средства без водач, 3D печат, нанотехнологии, биотехнологии и т.н. Много от тези нововъведения все още едва прохождат, но взаимно се надграждат и усилват, създавайки безпрецедентно сливане на технологиите във физическия, цифровия и биологичния свят.

Пред очите ни стават разместванията във всички отрасли на икономиката, белязани от появата на нови бизнес модели и преструктурирането на производството, потреблението, транспортирането и системите за доставка.

Същевременно в обществените отношения протича дълбока промяна на парадигмата относно начина, по който се трудим и общуваме, изразяваме, информираме и се забавляваме. Трансформират се държавното управление и институциите, системите за образование, здравеопазване, транспорт и мн. др. Промените са исторически по отношение на своя размер, скорост и обхват като тяхната сложност и взаимосвързаността между отделните сфери недвусмислено сочи, че всички заинтересовани страни в глобалното общество – правителствата, бизнесът, академичните среди и гражданското общество – носят отговорността да действат заедно, за да живеем по-добре.

Промените са наистина толкова фундаментални, че от гледна точка на историята на човечеството никога досега не е имало епоха, която да носи толкова големи обещания за просперитет.

В тази обстановка създаването на адекватно на променящия се свят разбиране и осмисляне за развитието на обществото е сред приоритетите на обществените науки. За икономическата теория това е от изключителна важност, защото съвременният свят се намира на границата на две епохи, едната – индустриалната, която все още не е приключила, и другата – информационната, която е започнала, но все още не е достигнала своята повсеместност.

2. Трансформационни процеси и информационно общество

В началото на XXI век съветниците на президента на САЩ Бил Клинтън в техния ежегоден годишен доклад определят състоянието, в което се намира тогава обществото като „Нова икономика“. След приемането на Лисабонската стратегия от Европейската комисия през 2000 г. се дискутира преходът на ЕС към „икономика, основана на знанието“. На по-късен етап се формулира концепцията ЕС да се превърне в „общество, базирано на знанието“.

Нарасналият през 90-те години на XX век обществен и научен интерес към постиндустриалната теория очертава и нов етап в нейното развитие – теорията за информационното общество. Интердисциплинарният характер на тематиката ангажира вниманието на множество философи, социолози и икономисти[1].

Въпреки това обаче все още не е изградена цялостна и научно издържана теоретична рамка на „информационното общество“. В разработката се използва определение, което се доближава до тесния смисъл на разбирането на информационното общество, а именно: **Информационното общество е общество, в което по-голямата част от работещите са заети с производството, съхраняването, преработката, продажбата и използването на информацията, особено в нейната висша форма – знанията.**

В обществото на знанието личността излиза на преден план. Това поражда нови предизвикателства, с които никой до този момент

[1] За повече подробности вж. **Белл,** Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. М., 1999; **Дракър,** П. Пост-капиталистическото общество. С., 2000; **Иноземцев,** В. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. М., 2000; **Кастельс,** М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. М., 2000; **Тапскотт,** Д. Электронно-цифровое общество. М., 1999; **Тофлър,** А. Третата вълна. С., 1999; **Уэбстер,** Ф. Теории информационного общества. М., 2004.

не се е сблъсквал, свързани с новата обществена фигура - образованият човек. Образованият човек на утрешния ден трябва да се подготвя и за това да живее в глобалния свят. Той трябва да е „гражданин на света“ като мислене, мироглед, информация, но същевременно да черпи живителни сокове от родословната си среда, като на свой ред ще трябва да обогатява и подхранва собствената си местна култура.

Обществото, в което основен ресурс е информацията се характеризира с редица особености, има както положителни, така и отрицателни последици. Съвременната глобализация се разпростира върху съответстващото й общество. По такъв начин информационното общество се превръща в глобално информационно общество (Чернов, 2003).

Интернет е не само обединител, но също така разделител на хората. Възможността за виртуален диалог понякога замества реалната комуникация и то така, че хората се чувстват по-самотни. При излишъка от информация може да възникне необходимостта от използване на различни средства за бягство от реалността: употребата на наркотици, алкохол, а също и да доведе до прекомерното разчитане на виртуални светове, намалява способността на взаимодействие с околната среда.

Налице е един нов вид разделение на обществото - на такива, които имат възможност активно да боравят с компютър и сърфират в Интернет и други, които не притежават нито информационна техника, нито информационни познания и компетенции. Така се полагат основите на неравенството в осигуряването на достъпа до информация или т.н. „цифрово неравенство“, „цифров разрив“, „цифрова пропаст“, „цифрово разделение“, „цифрова асиметрия“, „информационен разрив“, „информационно неравенство“.

Този проблем е твърде стар и съществува откакто е сътворен светът. Възможността за комуникация и получаване на информация винаги е била индикатор за социално и икономическо неравенство. Гореизброените особености се отнасят предимно за национално ниво, макар в Интернет понятието „национално“ да е с почти заличен обхват и граници. Всичко анализирано дотук показва още твърде много нерешени въпроси до пълното развитие на „информационното общество“ – за всички и навсякъде.

2. Политика и възможности за развитие на информационното общество в България

За начало на националната политика на България в областта на „информационното общество“ се приема създаването през 1998 г. на Координационен съвет по проблемите на информационното общество към Министерски съвет (Постановление № 40 на МС от 17 февруари 1998 г. за създаване на Координационен съвет по проблемите на информационното общество, 1998). Той си поставя за цел да осигури социално-икономическото развитие на Република България; да обезпечи електронни и пощенски съобщения за нуждите на националната сигурност и да гарантира равен достъп до услугите на „информационното общество“.

България е една от първите страни, която още преди да е била член на ЕС предприема реални стъпки за развитие на „информационното общество“. След приемането на страната ни в ЕС, тя автоматично се задължава да синхронизира и транспонира европейския правен режим във всички дейности по отношение на изграждането и утвърждаването на „информационното общество“ и „информационната икономика“.

Административната и законодателна рамка, която регулира „информационното общество“, информационните мрежи, електронните комуникации и електронната търговия в България се състои от значителен брой нормативни актове. Някои от тях уреждат взаимоотношенията в сектора в по-общ, интегрален план. С подобен характер са: стратегии, програми, инициативи, закони, правилници, както и редица подзаконови нормативни актове за тяхното прилагане и др. Други актове са по-конкретни и засягат определени аспекти от проблемите на „информационното общество“.

Правителството на България от 2005 г., поемайки отговорността за постигане на целите, залегнали в Лисабонската стратегия и Инициативата i2010, определя „информационното общество“ за приоритет в своята Програма (Програма на „Правителството на европейската интеграция, икономическия растеж и социалната отговорност“, 2005). В края на 2006 г. Министерският съвет приема „Национална Стратегия за внедряване на електронното здравеопазване в Република България“, в която очертава същността на електронното здравеопазване и представя приоритетните насоки за неговото развитие в Република България.

Това, което е характерно за приетите стратегии и законодателни актове[2] преди приемането на България в ЕС (01.01.2007 г.) е, че те не са системно обвързани, често са противоречиви и/или дублиращи се. Като отрицателен пример може да се посочи уредбата на електронния подпис, макар България да е една от първите страни в света, приела нормативната основа за неговото прилагане. Въпреки това употребата на електронен подпис остава и досега минимална, заради високата му цена, ограничения кръг от услуги, които предлага и т.н. Друг пример е и състоянието на „електронното правителство“ като списъкът от добри намерения със слаба реализация може да бъде удължен.

В условията на евроинтеграция изграждането на „информационно общество“ в България се откроява с бавни темпове. Съгласно всички родни и международни изследвания от последните няколко години, ние сме на последно място в ЕС по готовност за развитие и прилагане на ИКТ (Национална програма „Цифрова България 2015“, август 2012 г., 2012).

В резултат на целенасочени действия в избрани области на въздействие има възможност да се поставят основите на български модел на информационното общество за преодоляване на значителното изоставане на Република България при усвояване на нови знания, технологии и практики, необходими за генериране на иновации и осъществяване на технологичен трансфер.[3]

Досегашното развитие на „информационното общество“ показва, че наличието на съдържание и услуги са определящи за развитието на инфраструктурата, а не обратното. Поради тази причина „разгръщането“ на електронното управление и „електронното правителство“ като част от него, би имало значителен положителен ефект, тъй като до момента само отделни негови елементи и в много по-голяма степен –

[2] Правната рамка на България през този период обхваща Стратегия и Национална програма за развитие на информационното общество на Република България (приети през октомври 1999 г.); Стратегия за електронно правителство (приета през декември 2002 г.); Стратегия и план за увеличаване конкурентоспособността на българския информационен и комуникационен (ИКТ) сектор на глобалните пазари (приета от Съвета за икономически растеж в началото на 2004 г.); Иновационна стратегия на Република България 2004 г.; Стратегия за насърчаване на инвестициите в Република България, октомври 2004 г. и др.

[3] Пълно и цялостно статистическо изследване на информационното общество в България е реализирано от Маргарита Шопова в монографията „Статистически аспекти на информационното общество в България“, Свищов, Стопански свят, № 137, 2017 г.

услугите в областта на информация и забавление са движещи сили на търсенето на Интернет сред населението и предприятията.

Един от основните документи, определящи пътя за изпълнение на програмата на правителството е Стратегията за електронно управление на Република България (Стратегия за електронно управление в република България 2011-2015 – 09.11.2010, 2010). Нейното основно предназначение е да очертае рамката на всички текущи и нови дейности в областта на „Електронното управление“ („е-управление“).

Въпреки активната законодателна дейност, правителството все още не успява да създаде благоприятна среда за иновации, вкл. чрез използване на наличните европейски фондове. Основните причини за това остават недостатъчния административен капацитет; институционалното съперничество между отделните структури на изпълнителната власт; липсата на интегриран подход за превръщане на иновациите в реален практически изпълняван приоритет; ниското ниво на ефективност на съдебната система; значителния дял на сива икономика в страната водещо до занижени приходи в държавния бюджет; високи нива на корупция; неработещо „електронно правителство“ и др. Тези слабости се очертават като постоянни характеристики за страната през последното десетилетие и поставят сериозни предизвикателства пред всяко от правителствата в границите на този период.

Заключение

В обобщение след направения преглед на административната и правната рамка във връзка с „информационното общество“ може да се заключи, че с цел преодоляване на социално-икономическите предизвикателства, пред които е изправена страната ни, е необходима по-голяма ангажираност и отговорност на държавата. Програмите и стратегиите са рационални и съдържателни, необходимо е само тяхното изпълнение. Потребен е интегриран подход и концентрирани усилия в рамките на единна административна програма и структура, като това е предпоставка за напредък не само по отношение на иновациите и „информационното общество“, но и спрямо трудовата заетост и социалната интеграция, за заемане на заслужена и пристойна позиция на България сред държавите-членки на ЕС.

Очакваните ползи от „електронното правителство“, „електронното обучение“ и „електронното здравеопазване“ в България все още не са изцяло реализирани. „Електронното правителство“ вече е факт

във всички държави-членки на ЕС, но „отворен“ остава само неговият процес на разширяване и по-пълното оползотворяване на предимствата му. „Електронното обучение“ е в състояние да подобри качеството на образованието и обучението; да осигури „учене през целия живот“ чрез улесняване на достъпа до е-образователни ресурси и услуги при дистанционно и виртуално сътрудничество. „Електронното здравеопазване“ формира общественото здраве на по-ефикасно, ефективно и справедливо равнище.

Гарантирането на информационен достъп е деликатна отговорност и въпрос на пълноправие за всеки човек. В това направление належащи са ред мерки за минимизиране на „информационната асиметрия“ и за формиране и утвърждаване на приобщаващо „информационно общество“ за всички граждани. Наложителни са и активности с фокус върху оптимизиране (подобряване, разширяване и надграждане) на дигиталните умения на хората с оглед на своевременни действия и адаптация към нестабилността (вариациите) на пазара на труда. Всичко изведено дотук показва още твърде много нерешени въпроси в развитието на „информационното общество“ – за всички и навсякъде. В съвременните условия за България няма друга благоразумна алтернатива от непрекъснатото въвеждане на нови информационно-комуникационни технологии и последващо закономерно приобщаване към глобалното информационно общество.

Литература

Чернов, А. А. (2003). *Становление глобального информационного общества.* Москва: Издательско-торговая корпорация „Дашков и Ко“.

Постановление № 40 на МС от 17 февруари 1998 г. за създаване на Координационен съвет по проблемите на информационното общество, ДВ бр. 22 от 1998 г. (1998).

Национална програма „Цифрова България 2015“, (2012). *.http://www.mtitc.government.bg/upload/docs/NPDigitalBulgaria.*

Програма на „Правителството на европейската интеграция, икономическия растеж и социалната отговорност“. (2005), *http://www.europe.bg/upload/docs/GovernmentalProgramme_final_bg.pdf.*

Стратегия за електронно управление в република България 2011-2015 – (2010). http://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?